

SVĚTOVÉ MÝTY

úvod

Výstup:

- ústní zkouška
- četba za zimní semestr – přečíst minimálně 1 titul:
 - převyprávění ***Mahábháraty*** (příp. 3dílnou dramaturgií: Jean-Paul Carrière: *Mahábhárata*, přel. Nina Vangeli)
 - ***Bhagavadgíta***
 - převyprávění ***Rámajány***
 - ***Epos o Gilgamešovi*** (překlad hliněných tabulek, nikoli pouhé převyprávění příběhu!)

Přednáškové okruhy – oba semestry:

- mezopotámské mýty
- mýty starověkého Egypta
- perské mýty
- mýty Indického subkontinentu
- džinismus a buddhismus – jejich vztah k mýtům a hinduismu
- čínské mýty
- korejské mýty
- mýty japonského souostroví
- šamanismus a mytické představy sibiřských lovců
- inuitské mýty
- mýty původních etnik Severní Ameriky
- mezoamerické mýty
- mýty kmenů Amazonie

➤ Mytologie (bájesloví):

➤ z pohledu západu:

- pohádky (pro děti)
- „filosofie“ archaických kultur („primitivního člověka“)
- „Mýtus představuje potvrzení náboženské i společenské tradice.“ (Bronislaw Malinowski)

➤ podle jejích dávných nositelů:

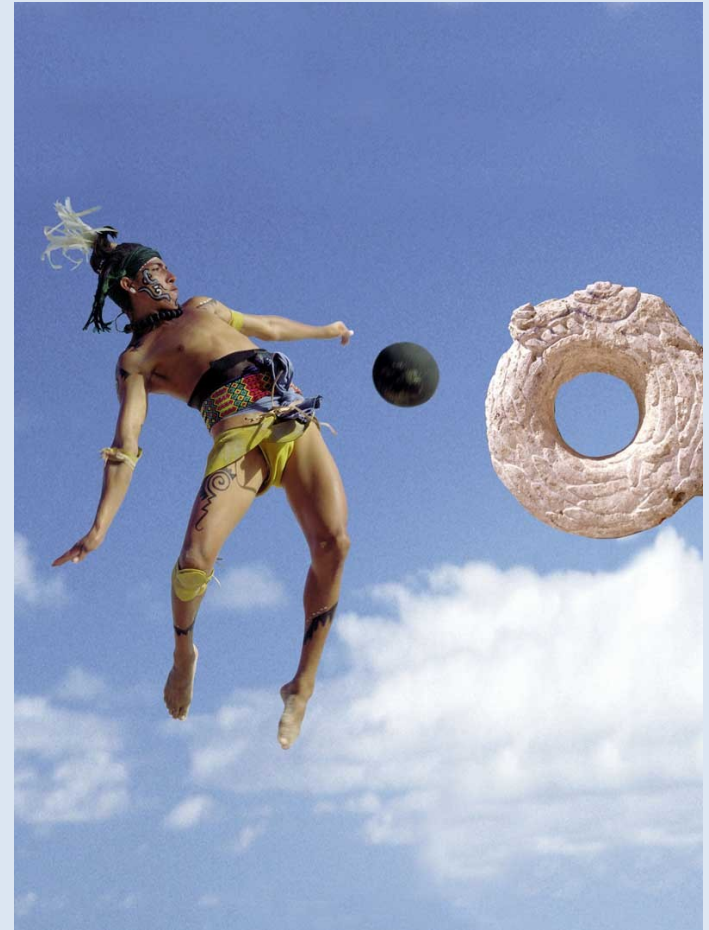
- posvátné příběhy
- narativní „kronika“ jednotlivých kmenů či etnik
- podle indiánských etnik: „posvátná historie“
- prostředky sloužící k posílení obřadů i k léčebným rituálům
- účelem mytologie bývalo uvést člověka do **souladu** s přírodou a vesmírem

➤ aitiologie:

- mytické zdůvodnění, mytický precedens
- např. masové lidské oběti
- sjednocení Horního a Dolního Egypta (přelom 4. a 3. tisíciletí př. n. l.) založen Memfis – přepracování mytologie pro potřeby sjednocené říše
- u nás např. Přemyslovci

➤ etnogeneze:

- nárok panovnické dynastie na trůn – božský původ (např. Gilgameš, faraon, inka, dračí císař)

Informace o myšlení, kultuře a víře našich předků čerpáme převážně ze 2 zdrojů:

➤ **archeologické nálezy**

➤ **pozůstatky kulturní činnosti**

➤ keramika, šperky, malby, sochy

➤ literární památky – mezi ně spadají také mýty a písemnosti náboženského charakteru (mýty nás seznamují s myšlením a náboženským uvažováním našich předků)

➤ účel těchto přednášek: seznámit se s nejstaršími dochovanými záznamy uvažování a kulturní činnosti člověka

➤ Čas mýtu:

➤ doba mytická (součást doby prehistorické vs. posvátná minulost)

➤ doba historická

➤ skutečné události se často stávaly součástí mytologie (vstupovaly do doby mytické)

➤ Baruch de Spinoza (1632–1677)

➤ důkaz, že v Mojžíšových knihách není jediná zmínka o nesmrtelnosti duše ani o onom světě (in *Tractatus Theologico-Politicus*, 1670)

➤ židé i křesťané do té doby myšlenky o nesmrtelnosti duše i o onom světě do Starého zákona vkládali

➤ ve Starém zákoně v toto věřili Egypťané, proti nimž Mojžíš bojoval

➤ Izraelité zavrhnou cyklickou povahu času (mytologickou) a nahradili ji lineárním vnímáním dějin (materialismus)

➤ Vznik mýtů:

- např. pohádka O Červené Karkulce (kosmologická interpretace – narace slunečního koloběhu)
- etnografický výzkum z Rádžastánu (1982): sběr veškerých příběhů od negramotných obyvatel
 - cca 350 obyvatel – přes 17.000 příběhů
 - historky (obyčejné i pozoruhodné), smyšlená dobrodružství, sny, zjevení démonů
 - později přibývaly historky z celého Rádžastánu a dějin Indie
 - mýty a legendy (nejen staroindické eposy, ale i islámská tradice)
 - příběhy a bajky (Ezop, La Fontaine aj.)

➤ Hrdinové mýtů:

➤ bohové

- personifikace přírodních sil a mocností i nebeských těles
- dávní vládci, kteří byli zbožštěni (vládci, světci)
- viz Ódin v úryvku ze severské *ságy o Ynglinzích*

➤ polobohové

➤ démoni, běsové, přízraky, nemrtví

➤ lidé

➤ zvířata

➤ oživlé předměty, oživlé umělé bytosti

Posvátné vs. profánní:

- u starých kultur těžce oddělitelné, obě složky vzájemně prolínaly
 - viz např. tanec (obřad vs. technoparty)

Smrtelnost člověka z pohledu mytologie:

- smrtelný člověk toužící po dosažení nesmrtelnosti
 - je vybaven věděním, tak jako bohové (na rozdíl od zvířat), je si tudíž vědom vlastní nesmrtelnosti
 - oproti bohům však není nesmrtelný (stejně jako zvířata)
 - smrtelný a vědoucí člověk – stupeň mezi zvířetem a bohem (téma mnoha mýtů)
 - trvalý („nesmrtelný“) svět člověka – kultura

Posvátná planeta (Kanada / Malajsie / USA,
2004, 45 min.)

